

УДК 811.133.1. (003.22+003.32)“08/20”

ЕВОЛЮЦІЯ ПОВДВОЄНИХ ЛІТЕРНИХ КОМПЛЕКСІВ ФРАНЦУЗЬКОГО ПИСЬМА IX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Сидельникова Л. В.

Київський національний лінгвістичний університет

Статтю присвячено еволюції системи літерних знаків французького письма IX – початку XXI століття у фонографічному та ідеографічному аспектах. У роботі здійснено функціональний та структурний опис гемінованих літерних графем і орфограм кожного окремого періоду розвитку французької мови, розкрито динаміку розвитку основних принципів письма у французькій графіці й орфографії.

Ключові слова: гемінанти, диграф, діаграма, подвоєний літерний комплекс, французька мова.

Статья посвящена исследованию эволюции фонографических и идеографических особенностей удвоенных буквенных знаков французского письма IX – начала XXI столетия. В работе проведено функциональное и структурное описание геминированных буквенных графем и орфограмм каждого отдельного периода развития французского языка, раскрыто динамику развития основных принципов письма во французской графике и орфографии.

Ключевые слова: геминанты, диграф, диаграмма, удвоенный буквенный комплекс, французский язык.

The research is devoted to the study evolution of geminate literal signs in French writing IX – beginning of XXI century in phonographic and ideographic aspects. In this article by functional and structural description of graphs and literal orphogram in each period of the French language, reveals the dynamics of the basic principles of writing in the French graphic and orthography.

Key words: geminaty, digraph, diagram, double literal complex, French language.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Дослідження особливостей еволюції звуків та літер французької мови завжди перебувало в центрі уваги багатьох вітчизняних (Г. Г. Крючков [3], О. В. Кромбет [2], І. О. Гунчик [1]) та зарубіжних лінгвістів (N. Catach [6], Ch. Beaulieux [5], V. Gak [7], R. Thimonnier [8] та інші), оскільки воно розкриває специфіку становлення графічної системи французького письма, виявляє основні механізми формування графем, що передавали голосні та приголосні звуки. Усі зазначені вище науковці зосереджували свій дослідницький вектор на вивченні загальних закономірностей функціонування графічної структури окремих періодів розвитку французької мови. Проте, різномірні теоретичні тлумачення та практичні підходи до вивчення письма, в цілому, і окремих літерних комплексів, зокрема, пов'язані із багатоплановістю системи та структури писемного мовлення і передбачає дослідження певних елементів письма, застосовуючи комплексний різноаспектний аналіз, який відкриє нові перспективи розуміння літери – як знака та алфавіту – як системи літерних знаків, що передає на письмі фонетичну, лексико-семантичну, граматичну інформацію.

Таким чином, **актуальність** представленої статті визначається загальним спрямуванням сучасного мовознавства до вивчення проблем письма, виникнення та розвитку графіки та орфографії французької писемності, необхідністю визначення функціональних характеристик літерних знаків французької мови, зокрема подвоєних графічних комплексів.

Об'єктом дослідження виступають подвоєні літерні знаки французької мови IX – початку XXI ст., а **предметом** – фонографічні й ідеографічні особливості гемінованих літерних знаків французької графіки й орфографії.

Метою роботи є встановлення особливостей розвитку системи літерних одиниць французької графіки та орфографії, функціональний аналіз подвоєних графічних комплексів у фонографічному та ідеографічному аспектах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Парадигма дволітерних комплексів (диграфів), що передавали приголосні звуки, у ході еволюції французької мови представляла собою сполучення двох однакових літер (гемінантів) або етимологічні написання. У графічній лінгвістиці під гемінантами (від лат. *gemino* – подвоюю) розуміють зіткнення двох однакових подвоєних літерних знаків, що передають на письмі приголосний звук у складі окремого слова. Гемінація виникає внаслідок різних причин та виконує різні функції. У латинській мові гемінанти являють собою самостійні фонемні та виконують функцію асиміляції, наприклад *affero* < *ad fero* "приношу", або експресивного подвоєння, наприклад *bucca* "щока" [4, с. 121]. Отже, пропонуємо встановити функціональні характеристики подвоєних літер, що передавали приголосні в еволюції французького письма IX - початку XXI століття.

Диграф **bb** було виявлено у текстах середньофранцузької мови. Переважно це були написання слова *abbé* та його похідних. В епоху Відродження деякі автори використовували диграф **bb** для того, щоб показати якість попереднього голосного звука, як правило, відкритого, наприклад: *robbe*, *guarderobbe*. У текстах XVI-XVIII ст. диграф **bb** характеризував винятково етимологічні написання: *abbatre* > від нар. лат. *abbaterre*, *abboyer* > від нар. лат. *abbaiare*, *abbreviation* > запоз. з нар. лат. *abbreviatoi*, *abbreger* > від нар. лат. *abbreviare*. У сучасній французькій мові вона зустрічається у декількох запозиченнях, наприклад, *sabbat* від латинського *sabbatum*, *gibbon* від індійської, *rabbin* від арамейської, *schibboleth* від єврейської мов, *dribbler* запоз. з англ. від *to dribble*, які не зазнали певних графічних змін при адаптації.

Сполучення з двох літер **cc** було притаманне французькій графіці XIV-XV ст. Це були, як правило, етимологічні написання: *accort* > від лат. *accordare*, *occire* > від лат. *occidere*, *accueil* > від нар. лат. *accolligere*, *accuser* > від лат. *accusare*, *occoison* > від лат. *occasio*, *succession* > від лат. *succedere* тощо. Іноді зустрічалися випадки хибних етимологічних написань із зазначеною графемою, наприклад у слові *necessaire*, *necessité* > від лат. *necessarius*. Слова, які були запозичені французькою мовою під час XVI ст., повністю відбивають етимологічне походження диграфа **cc**: *buccine* > запоз. з лат. *buccinum*, *accommoder* > запоз. з лат. *accomodare*, *acclamacion* > запоз. з лат. *acclamatio*, *saccade* > запоз. з італ. *insaccata*. З ранньофранцузького періоду представлений диграф відображав поєднання двох звуків [ks], про що свідчать такі написання, як: *affeccion*, *proteccion*, *sugeccion*, *perfeccion*. Подвоєння **cc** у сучасній французькій мові зустрічається на стику префіксів (*ac-*, *oc-*, *rac-*, *suc-*) і коренів, що починається на **c**, у словах, запозичених з латинської (*baccalauréat* > *baccalaureatus*, *bacchante* > *bacchans*, *buccal* > *bucca*, *saccharine* > *saccharum*, італійської *saccade* > *insaccata*, *saccager* > *saccheggiaire*) та інших мов, а отже, виправдані, у цьому випадку, етимологією.

Графічний комплекс, який складався з гемінованих літер **dd**, був характерним явищем ранньофранцузької мови, оскільки у попередні періоди розвитку графічної системи французької мови написань із зазначеним диграфом не було. Представимо декілька з них: *addresser* > від нар. лат. *a+ directiare*, *roi(ua)dde*, *roiddement* > від лат. *rigidus*, *addition* > запоз. з лат. *addition*. У ході аналізу нами було з'ясовано, що диграф **dd** у французькій графіці використовувався для створення особливого графічного образу слова, оскільки він застосовувався у розрізі етимології, а також для підкреслення походження слова, оскільки передавав графічну форму етимона. У сучасній французькій мові **dd** зустрічається, головним чином, на стику префіксів і коренів слів з ініціаллю **d**: *addition*, *adducteur*, *reddition* тощо, а також у запозиченнях: *paddock*, *pudding*, *puddler*; *bouddhisme*.

Існування графеми **ff**, яка фіксувала відповідний губно-зубний звук [f] у середньовічних текстах, було одним з характерних явищ графічної системи старофранцузької мови. Наприклад: *afflictium* > від лат. *affligere*, *effect* > від лат. *effectus*, *s'efforcer* > від нар. лат. *fortia*, *affaire* > від лат. *à* + *facinus*, *suffrir* > від нар. лат. *sufferire*, *deffendre* > від лат. *defendere* тощо. Переважна кількість прикладів фіксують етимологічне походження подвоєння літери **f** у старофранцузькій мові. Середньофранцузька графіка продовжувала фіксувати на письмі етимологічні написання з гемінантами **ff**: *officier* > від лат. *officiarius*, *différence* > від лат. *differre*. Проте, значна кількість прикладів із застосуванням графеми **ff** у французькій мові XIV-XV ст. мала хибну етимологію, наприклад: *saffirs* > від нар. лат. *sapphirus*, *enfant* > від нар. лат. *infans*, *proffit* > від лат. *profectus*, *refuser* > від нар. лат. *refusare*. Аналіз текстів XVI-XVIII ст. виявив слова, запозичені у XIV-XVI ст., які представляли собою етимологічні написання, наприклад: *offenser* > запоз. з лат. *offensa*, *diffamatoyre* > запоз. з лат. *diffamatio*, *efficace* > запоз. з лат. *efficax*, *traffiquer* > запоз. з італ. *traffico*, *bouffonnerie* > запоз. з італ. *buffone*, *taffetas* > запоз. з італ. *Taffetà*. Диграма **ff** у сучасній французькій мові актуалізується згідно зі словотвірними процесами на стику префіксів *af-*, *ef-*, *dif-*, *of-*, *suf-* тощо з коренем, що починається з **f** (*affoler*; *effeuiller*; *diffuser*; *offenser*; *suffoquer*). Такі написання мають етимологічне підґрунтя. Подвоєння зустрічаються й у коренях, зокрема, у *gaffe*, *siffler*, *coffre*, *buffet*, *coiffe*, *souffle*, *chauffe*, а також у деяких запозиченнях *buffle*, *chiffre* та ін. Разом із тим, гемінант **ff** слугує діакритичним знаком для позначення вимови відкритого [ɛ]: *chef* / *chefferie*.

Подвоєне вживання літери **g** зустрічалося винятково у більш пізніх текстах старофранцузького періоду і стосувалося обмеженої кількості написань, наприклад: *plegge* > від германського *plewi*, *aggréable* > від лат. *gratum*. У цьому випадку, ми маємо припущення, що таким чином автори середньовічних текстів намагалися графічно передати африкату [dʒ]. У середньофранцузькій мові нових написань із представленим літерними комплексами виявлено не було, проте продовжували своє існування давні форми. У ранньофранцузький та новофранцузький періоди незначна кількість слів з диграфом **gg** фіксувала етимологічні написання: *aggravanté* > від лат. *aggravare*, *aggresseur* > запоз. з нар. лат. *aggressor*, *exaggerer* > запоз. з лат. *exaggerare*. Зауважимо, що диграф **gg** у XVII-XVIII ст. почав передавати не тільки звук [g], але й комбінацію звуків [gʒ], тобто графема **gg** вже представляла собою сполучення двох монограм **g**, де кожна літера мала самостійний фонетичний еквівалент. Наприклад у слові *suggestion* та його похідних. У сучасній французькій мові **gg** зустрічається на стику префікса та кореня і репрезентує вимову [g] (*aggraver*; *agglutiner*; *aggrandir*) або окрему вимову звуків [g] + [ʒ] (*suggérer*; *suggestif*) залежно від позиції у слові: перед приголосною або перед *e*, *i*, *y*. Подвоєння використовується й у коренях запозичених слів, зокрема, у канадському слові *toboggan*, англіцизмі *leggings*.

Аналіз графіки старофранцузьких та середньофранцузьких текстів представив декілька прикладів із використанням подвоєних літер **ll**, які передавали м'який середньоязичний боковий [lʲ], наприклад: *pulcella* > від лат. *puella*, *elle* > від лат. *ille*, *salle* > від франс. *sal*, *parole* > від нар. лат. *paraula*, *carolle* > від лат. *chorus*. Переважна більшість слів із представленою графемою представляли собою етимологічні написання. Останні два приклади ілюструють звернення до подвоєння з метою підкреслення якості попереднього голосного звука, як правило, відкритого, створюючи при цьому особливий експресивний графічний образ слова, який привертав увагу читача та демонстрував авторську манеру фіксації слів. У середньофранцузький період застосування сполучення подвоєних літер **ll** набуває значного поширення. Більшість таких написань були етимологічними: *nacelle* > від пізньої лат. *navicella*, *bulle* > від пізньої лат. *bullā*, *villain* > від пізньої лат. *villanus*, *pollailler* > від лат. *pulla*, *appeller* > від лат. *appellare*. У ранньофранцузькій та новофранцузькій графіці написання з диграфом **ll** також виправдані етимологією: *colliége* > запоз. з лат. *collegium*, *collation* > запоз. з лат. *collatio*, *rebelle* > запоз. з лат. *rebellis*, *illustre* > запоз. з лат. *illustris*, *illusion* > запоз. з лат. *illusio*. У сучасному французькому письмі спостерігається тенденція до подвійної вимови диграма **ll**, особливо на стику префікса

та кореня (*illégal, illettré*), у словах запозичених з італійської мови (*allegro, allegretto*), а також у таких лексемах, як *alléger, allégeance, allégorie, alléguer, allègre, allocution, allusion, alluvion, collaborer*. Подвоєння **ll** має та меті наочно продемонструвати відкритий характер попереднього голосного, це, як правило, написання перед випадним *e*: *folle, pelle* тощо. Диграма **ll** після *i* у інтервокальній позиції відображає напівголосний [j] (*briller, cuiller, auguillon, grille, aiguille, fille*).

Використання диграфа **mm** було досить уживаним та поширеним явищем, починаючи з IX ст. Наведемо декілька прикладів: *commun* > від лат. *communis*, *gemmet* > від лат. *gemma, flamma* > від лат. *flamma*, *homme* > від лат. *homo*, *femme* > від лат. *femina*, *commencer* > від лат. *cominitiare*. Написання подвоєних літер **mm** пояснюється певною мірою етимологією слова. У середньовісній мові диграф **mm** застосовувався всупереч етимології слова, для підкреслення якості попереднього голосного, наприклад: *nommer* > від лат. *nominare*, *dommage* > від лат. *damnum*, *omage* > від лат. *hominem*, *commin* > від лат. *cuminum*, *sommeil* > від лат. *somnus*. Проте графіці французької мови XIV-XV ст. були властиві й етимологічні написання із зазначеною графемою, зокрема, *somme* > від лат. *summa*. У ранньовісній та нововісній мовах написання з диграфом **mm** мали винятково етимологічне підґрунтя: *immortalité* > запоз. з лат. *immortalis*, *épigramme* > запоз. з лат. *epigramma*, *commodité* > запоз. з лат. *commodus*, *consommer* > запоз. з лат. *cosummare*, *symmetrie* > запоз. з лат. *symmetria*, *immoler* > запоз. з лат. *immolare*. Диграма **mm** у сучасній французькій мові виникає на морфемному шві префіксів *im-*, *em-* та кореня, що починається на **m**: *immédiat, immémorial, immiscer, immobiliser, emmagasiner, emmailler, emmailloter, emmancher, emmurer*. Іноді у таких словах з подвоєнням спостерігається й подвійна вимова [m] або [m m], наприклад у *sommité, immémorial*.

Графічна традиція французької мови – подвоєння літер – була притаманна і для написань з графемою **n**, наприклад: *pennne* > від лат. *penna*, *tonnel (eau)* > від нар. лат. *tunna, dunner* > від лат. *donare*, *ennui* > від нар. лат. *inodiare, hennor* > від лат. *honor*. Аналіз написань з диграфом **nn** дозволив виявити декілька етимологічних написань, а також вживання гемінантів з метою підкреслення якості попереднього голосного звука. Останній факт зумовлено зростаючою у середньовісній період тенденцією до представленого графічного засобу. Так, у французькій мові XIV-XV ст. звернення до застосування подвоєних літер **nn** у переважній більшості випадків дозволило розрізнити на письмі якість голосного, у нашому випадку [□]: *couronne* > від лат. *corona*, *sonnerie* > від лат. *sonare*, *ordonner* > від лат. *ordinare, personne* > від лат. *persona*. Поряд із представленими прикладами у графіці середньовісній мові були слова, у яких подвоєння літер **nn** мали етимологічний характер, проте їх кількість була обмеженою. Наведемо декілька прикладів: *année* > від нар. лат. *annata, pennade* > від лат. *penna, bannir* > від франс. *bannjan*. Тоді, як написання з подвоєними літерами **nn**, які були запозичені у XVI ст., були переважно етимологічними: *tirannie* > запоз. з лат. *tyrannus*, *connivence* > запоз. з лат. *conniventia*, *sonnet* > запоз. з італ. *sonnetto*, *mannequin* > запоз. з фламандського *mannekijn*. У графіці середньовіснього та ранньовіснього періодів застосування подвійної літери **n** набуло такого поширення, що всі лексичні запозичення, які з'явилися у XIV-XV ст., подвоювали літеру **n** всупереч етимології. Отже, при графічній адаптації лексичні запозичення з інших мов набували рис, властивих графічній традиції французької мови: *blasonner* > запоз. з нім. *blás*, *basanner* > запоз. з прованс. *bazana*, *parangonner* > запоз. з іспан. *parangonar*. У сучасній французькій мові гемінанти **nn** мають подвійну вимову [n] або [n n], а саме, *inné, innombrable, innomé, innominé, innommable, connoter, sunnite*.

Подвоєне використання графем **p** стало характерним явищем у пізніх текстах старовісній мові, а саме у XI-XIII ст. Наприклад: *appeller* > від лат. *appellare, chappeau* > від нар. лат. *cappellus, approcher* > від нар. лат. *appropriare, appariller* > від нар. лат. *apparicare, apprendre* > від лат. *apprehendere*. Проведений аналіз встановив, що застосування диграфа **pp** у старовісній мові є суто етимологічним. Середньовісній графіка продовжувала фіксувати переважно етимологічні написання з диграфом **pp**, наприклад: *supporter* > від

лат. *supportare*, *rapport* > від лат. *apportare*, *oppression* > від лат. *oppressio*, *appetit* > від лат. *appetitus*, *coupe* > від лат. *сїппа*, *frapper* > від франс. *hrappan*, *soupper* > від франс. *сїппа*. У ранньофранцузькій та новофранцузькій графіці диграф **pp** також характеризував етимологічні написання, зокрема: *oppresser* > запоз з лат. *oppressio*, *hippodrome* > запоз. з лат. *hippodromus*, *opprobre* > запоз з лат. *opprobrium*, *supplice* > запоз з лат. *supplicium*. Проте існували й поодинокі випадки написань з так званою хибною етимологією: *opinion* > від лат. *opinio*, *pappier* > від лат. *papyrus* (від грецького *papuros*), *gripper* > від франс. *grīpan*, *appanage* > від старофр. *apaner*.

Подвійне написання графеми **r** у переважній більшості прикладів засвідчило існування етимологічних написань у старофранцузькій мові. Наведемо декілька прикладів: *curre* > від лат. *currere*, *corronpre* > від лат. *corrumpere* тощо. У французькій графіці XIV-XV ст. написання з диграфом **rr** мали як етимологічний характер (*erreur* > від лат. *errare*, *horrible* > від лат. *horror*, *feurre* > від лат. *ferrum*), так і вживалися випадково, ймовірно з метою надання слову особливого графічного образу (*voirre* > від лат. *vera*, *parremen* > від лат. *parare*, *perresil* > від нар. лат. *petrosilium*, *derreniere* > від нар. лат. *deretranus*). Під час процесу релатинізації (XIV-XVI ст.) всі графічні форми основ, запозичених з латини слів, було збережено. Отже, у представлених нижче прикладах існування диграфа **rr** зумовлено етимологічним походженням: *correspondre* > запоз. з схоласт. лат. *correspondere*, *irriter* > запоз. з лат. *irritare*. Водночас й всі лексичні запозичення з інших мов або зберігають графічний комплекс **rr**, або зазнають графічної адаптації згідно із загальною тенденцією французької мови XVI ст. до подвоєння літер, наприклад: *pétarrade* > запоз. з прованс. *petarrada*, *perroquet* > запоз. з італ. *parrocchetto*, *bécarre* > запоз. з італ. *b quadro*. У сучасній французькій мові іноді спостерігається й подвійна вимова зазначених вище написань.

Аналіз старофранцузьких слів із гемінантами **ss** встановив, що такі написання були переважно етимологічними: *message* > від лат. *missus*, *assembler* > від нар. лат. *assimulare*, *passer* > від нар. лат. *passare*, *puissance* > від нар. лат. *possientis*, *fossé* > від нар. лат. *fossatum*, *rossinhollet* > від давн. прованс. *rossinhol*. У середньофранцузькому періоді написання з диграфом **ss** у переважній більшості випадків також представляли собою етимологічні написання: *tissu* > від нар. лат. *texere*, *oppression* > від лат. *oppressio*, *promesse* > від лат. *promissum*, *assener* > від лат. *assignare*, *casser* > від лат. *quassare*, *compassion* > від лат. *compassio*. У ранньофранцузькій та новофранцузькій періоди переважна більшість лексичних запозичень була адаптована французькою мовою зі збереженням диграфа **ss**, який мав насамперед етимологічну підставу: *assassiner* > запоз. з італ. *assassino*, *boussole* > запоз. з італ. *bussola*, *cuirasse* > запоз. з італ. *corazza*, *desseing* > запоз. з італ. *disegno*, *dissertation* > запоз. з лат. *dissertatio*. Поява подвоєння у сучасному французькому письмі зумовлена у деяких випадках необхідністю продемонструвати якість попереднього голосного звука: відкритого [ɛ] (*presse*, *cesse*), закритого [ɛ̃] (*essai*, *essentiel*, *pressentir*, *ressusciter*), випадного [ə] (*ressayer*, *ressaisir*, *ressembler*, *ressentir*).

Незначна кількість слів з диграфом **tt** підтверджує застосування етимологічного принципу написань у старофранцузькій мові: *mettre* > від лат. *mittere*, *lettre* > від лат. *littera*. Аналіз текстів середньофранцузького періоду зафіксував застосування диграфа **tt** як у етимологічних написаннях, наприклад: *attraire* > від нар. лат. *atragere*, *attendre* > від лат. *attendere*, *battaille* > від нар. лат. *batt(u)alia*, *cotte* > від франс. *kotta*, *barette* > від італ. *barretta*, так і у словах із хибною етимологією: *droiture* > від лат. *directus*, *santté* > від лат. *sanitas*, *planette* > від пізньої лат. *planeta*. В епоху Відродження процес релатинізації сприяв зміцненню етимологічного принципу письма, оскільки слова, які потрапляли у мову з латини у XIV-XVI ст., зберігали свою графічну форму: *attribuer* > запоз. з лат. *attribuere*. Подібне явище спостерігалось із лексичними запозиченнями: з одного боку, вони калькували подвоєні літери при графічній адаптації, а з іншого, зазнавали пристосування до найхарактернішої риси ранньофранцузької графіки – подвоєння літер. Результатом обох процесів стало зростання графічних комплексів із гемінантами у французькій графічній системі: *flutte* > запоз. з прованс. *flaüto*, *espinette* > запоз. з італ. *spinetta*, *girouette* > запоз. з норманського *wirewite*, *cassollette* > запоз. з іспанс. *cazoleta*.

Диграф **zz** було виявлено у текстах новофранцузького періоду, який застосовувався винятково у власних назвах іншомовного походження, зокрема: *Mezzetin, Albizz, Méndozze, Pianezza*. Подвоєння **zz** у сучасній французькій мові промовляється як **[z]** або **[dz]**. Воно пишеться винятково у запозиченнях, головним чином, з італійської, англійської та арабської мов, наприклад, **[z]** : *blizzard, jazz, puzzle*; **[dz]**: *pizza, mezzo, mezzanine, pizzicato, muezzin, lizzorone, lazzi, razzia*. У англіцизмах переважає вимова **[z]**, італійського та арабського – **[dz]**.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, одним з основних графічних засобів для передачі приголосних звуків у французькій мові слід відмітити широке застосування подвоєних літер, а саме: 13 графем, що відображали на письмі приголосні, які промовлялися як один: диграфи **ff, gg, ll, mm, nn, pp, rr, ss** та **tt**. Аналіз написань із зазначеними дволітерним комплексом дозволив нам стверджувати про поширення етимологічного принципу правопису. Переважна кількість таких написань зберігають гемінанти слів-етимонів. Проте, так би мовити, помилкове (всупереч етимології) написання подвоєних літер надає словам особливого графічного образу, а отже вони набували функцій ідеограм. Середньофранцузькій графіці відомі й написання з подвоєними літерами, які мали хибну етимологію. Відновлення гемінантів з метою збереження походження слова було настільки розповсюдженим явищем, що подвоєння з'являлося там, де воно не було виправданим. Саме цей факт, на нашу думку, сприяв появі значної кількості написань з диграфами **pp, tt, cc, ff, ss, mm, nn, rr**. У ранньофранцузькій мові подвоєння застосовувалися й як декоративні літери, зокрема диграфи **dd, nn, pp**. У сучасній французькій мові особливе місце належить гемінантам, оскільки 15 орфограм мають подвоєння (**bb, cc, dd, ff, gg, kk, ll, mm, nn, pp, qq, rr, ss, tt, zz**). Таким чином, переважна більшість літерних знаків, що фіксують приголосні фонем, здатні до подвоєння. У сучасній французькій орфографії вони, головним чином, передають етимологічні написання і прочитуються як один звук. Проте, іноді подвоєння мають й фонографічну (вони застосовуються з метою передачі якості попереднього голосного звука) та логографічну функції (розрізняють омоніми). Зауважимо, що у деяких словах гемінанти відбивають геміноване прочитання, зокрема, у запозиченнях, у деяких дієслівних формах, на стику морфем. Отже, орфографія слів з подвоєннями впливає на сучасну вимову. Представлене дослідження відкриває **перспективу** подальших наукових розвідок, зокрема, вивчення функціональних та структурно-семантичних особливостей інших типів дволітерних графічних комплексів, а також триграм та тетраграм французького письма.

Література

1. Гунчик І. О. Ідеографічні тенденції розвитку французького алфавіту / І. О. Гунчик, М. В. Гунчик // Науковий вісник Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – Вип. 8. – С. 388–391.
2. Кромбет О. В. Фонографічна та семантична адаптації лексичних запозичень у французькій мові доби Відродження (на матеріалі новел XVI століття) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.05 "Романські мови" / Ольга Володимірівна Кромбет. – К., 2010. – 21 с.
3. Крючков Г. Г. Современная орфография французского языка / Георгий Георгиевич Крючков. – К. : Высшая школа, 1987. – 184 с.
4. Тронский И. М. Историческая грамматика латинского языка / Иосиф Моисеевич Тронский. – М. : Индрик, 2001. – 591 с.
5. Beaulieux Ch. Histoire de l'orthographe française : en 2 t. / Charles Beaulieux. – P. : Librairie ancienne Honoré Champion, 1927. – Т. 1 : Formation de l'orthographe. Des origines au milieu du XVI siècle. – 367 p.
6. Catach N. Histoire de l'orthographe française / Nina Catach, Renée Honvault, Irène Rosier-Catach. – P. : Champion, 2001. – 425 p.
7. Gak V. G. L'orthographe française / V. G. Gak. – P. : SELAF, 1976. – 196 p.
8. Thimonnier R. Le système graphique du français / René Thimonnier. – P. : Plon Editeur, 1967. – 409 p.